

‘Yatırımların devamı için piyasa mekanizmalarının çalışması şart’

PETFORM'un yeni başkanı Aytaç Eren ilk kez Gas&Power Ankara Temsilcisi Aylin Bilekli'nin sorularını yanıtladı. PETFORM'un 2014 hedeflerini, arama üretim ve doğal gaz sektörüne dair beklentilerini değerlendiren Eren, artan dolar kurunun her iki sektörü de olumsuz etkileyeceğini söyledi.

Aylin Bilekli

PETFORM'un yeni başkanı Aytaç Eren gazetemizin sorularını yanıtladı. Eren, gelecek dönemde PETFORM'un çalışmaları, Türk Petrol Kanunu ve döviz kurunda yaşanan artış ve bir çok konuda gazetemize değerlendirmelerde bulundu.

• **56 üyeye ulaşan PETFORM'un bu sene gerçekleştirilen Genel Kurulu'na oldukça yüksek bir katılım oldu. Üye şirketlerinizin bu ilgisini nasıl değerlendiriyorsunuz?**

Bildiğiniz gibi PETFORM iki ana sektörde faaliyet gösteren şirketleri bünyesinde bulunduran sivil toplum kuruluşudur. Bunlar, arama-üretim sektörü ve doğal gaz piyasasıdır. Bu iki sektörde faaliyet gösteren ana oyuncuların hemen hemen hepsini bünyesinde bulunduran bir sivil toplum kuruluşuyuz. 2000'li yıllarda 5 üye ile yola çıkan PETFORM, bugün 56 üyeye ulaştı. 2014 yılı içerisinde bu sayının daha da artarak 60'a ulaşabileceğini düşünüyorum. Üyelerimiz içerisinde, doğal gaz ithalatı, toptan satışı, iletimi, dağıtımı, elektrik üretimi, dağıtımı, toptan ve perakende satışı alanlarında faaliyet gösteren şirketler bulunuyor. Bu haliyle, PETFORM'un enerji sektörünün şemsiye kuruluşu olduğunu rahatlıkla söyleyebilirim. Bu çeşitlilik, Dernek içerisindeki demokrasi ile de birleşince

etkin bir iletişim ve fikir alışverişini de beraberinde getiriyor. Son Genel Kurulumuzda, yurt dışı seyahatleri nedeniyle aramızda olamayan sadece dört şirket temsilcimizin dışında 52 üye şirketimizin üst düzey yöneticileri hazır bulundular. Bu gerçekten çok yüksek bir katılım oranı. Pekki bu oran neden bu kadar yüksek? Çünkü her yıl PETFORM'un faaliyet etkinliği; gerek hükümet gerek diğer sivil toplum kuruluşları nezdindeki saygınlığı şirketlerin PETFORM'a olan inancını güçlendiriyor. Tabii, katılımcı profilinin üst düzey olması, Genel Kurullarımızın çok düzenli, ahenkli, demokratik bir şekilde gerçekleştirilmesine fırsat veriyor. Yönetim Kurulu üyesi arkadaşlarımızın teveccühü ile Başkanlık

• **Genel Kurul desteği ile PETFORM'un yeni başkanı olarak yeni dönemde, 2014 yılında ne gibi çalışmalar önceliğiniz olacak?**

Ülkemizin ekonomik ve siyasi gündemi son günlerde oldukça hareketli. Enerji sektörü de bu hareketten payını ziyadesiyle alıyor. Döviz kurunda meydana gelen ani artış nedeniyle sektör olarak 2014 yılına iyi bir başlangıç yaptığımızı söylemek zor. Bununla birlikte, 2013 yılı, arama-üretim sektörü ve doğal gaz piyasası açısından oldukça hareketli geçen bir yıl oldu. 2013 yılında güzel ve başarılı işler yaptı PETFORM. Derneğimizin öncülüğünde 2012 yılında Türk Petrol Kanunu için 1. Arama-Üretim Sektörü İstisare Toplantısı gerçekleştirilmişti. Bu toplantının neticesinde Sayın Bakanımızın direktifiyle bir çalışma grubu oluşturuldu ve bu çalışma grubu Petrol İşleri Genel Müdürlüğü nezdinde kanun üzerindeki taleplerimizi iletmemize olanak tanıdı. Neticede geçen yılın Haziran ayında kanun yasalaşarak yürürlüğe girdi.

Bu çok önemli bir konu zira 50 yıllık bir kanun böylece değişmiş oldu. Yıllardır sektör içerisinde gerekliliği konuşulan önemli bir husus başarıyla sonuçlandırıldı. Kanunla birlikte 6 ay içerisinde yönetmelik çıkarma zorunluluğu vardı ki bu yönetmelik de geçtiğimiz günlerde yürürlüğe girdi. Yine özel sektör ile kamu kurum ve kuruluşları hep birlikte bir masa etrafında buluşarak, ortak bir

görevini bu sene ben devraldım. Bundan önceki 5 yıl boyunca Dernek Yönetim Kurulu üyesi olarak Arama ve Üretim Sektör Başkanlığı görevini yürütmüştüm. Bu nedenle, Dernek Yönetiminin en kıdemli üyelerinden biri olarak PETFORM'un çalışma prensiplerine son derece aşinayım. Yeni

“50 yıllık kanun değişti”

metin kaleme alarak bu yönetmeliği hazırladık. Yeni Türk Petrol Kanunu uyarınca Arama - Üretim sektörü olarak bu yılın ikinci yarısında intibaklar nedeniyle yeni bir döneme gireceğiz.

Doğal gaz sektörüne baktığımızda; Elektrik Piyasası Kanunu'nun yasalaşmasından sonra başlatılan EPIAŞ süreci oldukça önemli bir gelişmedir. Öte yandan, Doğal Gaz Piyasası KanunTasarısı Taslağı hususundaki önerilerimizi Bakanlık ile paylaştık. Bu kanun tasarısı Bakanlar Kurulu'na gitti ve beklentimiz bir an evvel TBMM'ye gelmesi ve görüşülerek yasalaşmasıdır. Ancak, mevcut seçim sürecine siyasi gündem yoğunluğu nedeniyle bu yıl bunun gerçekleşmesi zor görünüyor. Doğal Gaz Piyasası Kanunu ile gelecek birçok yenilik var. Hep söylediğimiz BOTAŞ'ın ayrıştırılması, maliyet bazlı fiyatlandırmanın hayata geçmesi, 2009 yılında gerçekleştirilmesi ön görülen BOTAŞ'ın pazar payının azaltılması, LNG yatırımlarının teşvik edilmesi, damga vergisinin kaldırılması gibi konular önemli adımlar olacaktır. Kanun çıkarsa kanunla birlikte, kanun çıkmazsa en azından BOTAŞ'ın ayrıştırılması için mevcut kanuna dayalı adım atılması için kamu nezdinde girişimlerimiz devam edecek.

Yönetim Kurulu olarak, önceliğimiz önceki yıllarda çalışmalarını başlatmış olduğumuz işleri devam ettirmek ve daha da ileriye götürmek olacak. Önceki dönemlerde PETFORM Yönetim Kurullarında başarılı işlerin altına imza atan arkadaşlarımızın bize teslim ettiği bayrağı daha da yukarıya çıkarmamız gerekiyor. Üye şirketlerimizin desteği ve Yönetim Kurulu arkadaşlarımızın da aktif çalışmaları ile bunu başarabileceğimizi düşünüyorum. Çok verimli ve uyumlu çalışarak başarılı bir yıl geçireceğimizi düşünüyorum.

“10 yılda petrolümüz var mı göreceğiz”

• **Türk Petrol Kanunu geçtiğimiz yıl yasalaştı. PETFORM'un da kanun ile ilgili çok ciddi çalışmaları oldu. Kanun neler getiriyor? Yatırımcı nasıl etkilenecek?**

Elektrik Piyasası Kanunu ve Doğal

Gaz Piyasası Kanunu'nun çıkması ile 50 yıl önce hazırlanan Türk Petrol Kanunu'nda birçok madde kadük duruma gelmişti. Pratik açıdan ülkemiz bir petrol ülkesi değil. Bu ülkeye ne kadar çok yatırımcı çekebilirsek, ne kadar yatırımcının sorunlarını çözebilirsek bizim için o kadar faydalı olacak. Kanun bu husus göz önünde bulundurularak oluşturulmaya çalışıldı.

Bugüne kadar ruhsatla birlikte şirketlerin arama yapmak için yatırım programını Petrol İşleri Genel Müdürlüğü'ne vermesi gerekiyordu. Fakat bu verilen programın yapılmaması durumunda verilen bir cezai uygulama yoktu. Bunun için yeni kanuna yüzde 2 yatırım teminat garantisi konuldu. Şirket verdiği iş programının yüzde 2'si kadar teminat yatırmak zorunda. İlk, ikinci, üçüncü ve dördüncü yıl yatırımcı, yaptığı iş karşılığında teminatını geri alacak. Üst üste iş yapmazsa ruhsatı iptal edecek. Yani iş programını veren

şirket için bir ciddiyet anlamına geliyor. Dolayısıyla bu sayede hem ciddi firmalar diğerlerinden ayrılmış olacak hem de o programın gerçekleştirilmesi şansı eskiye karşı daha yüksek olacak. Bu sistem, arama lisansı başvurularında şirketleri daha rasyonel karar almaya zorlayacak.

Diğer bir gelişim ise petrol bölgelerinin kaldırılması. Petrol bölgeleri kaldırıldığı zaman bölgesel sondaj mükellefiyeti de ortadan kalkıyor. Yani artık her ruhsat için sondaj yükümlülüğü getiriliyor. Türkiye'de 400'den fazla ruhsat olduğunu düşünürseniz, yani eskiden 3-4 ruhsat için bir sondaj yükümlülüğü varken şimdi her ruhsat için sondaj yükümlülüğü olacak. Eğer beklenti gerçekleşirse önümüzdeki iki yıl içerisinde sondaj sayısının 5-6 kat artması gerekir. Sondaj sayısının bu kadar artması da önümüzdeki 10 yıl içinde Türkiye'de neyimiz var, neyimiz yok bunun anlaşılacağı demek oluyor.

“Doğalgaz Kanunu ile ilgili çalışmalarımız yoğun şekilde devam edecek”

• **Doğal Gaz Piyasası ile ilgili 2014 yılındaki beklentileriniz nelerdir?**

Doğal gaz piyasası ile ilgili en öncelikli beklentimiz, kur artışı ve çapraz sübvansiyondan kaynaklanan fiyatlama problemine öncelikli ve ivedi çözümler üretilmesi olacaktır. Daha önce de vurguladığım üzere, gerek

ekonomik gerekse siyasi koşullar nedeniyle bu kanunun 2014 yılında yasalaşma ihtimalini gerçekçi olmak gerekirse düşük görüyorum. Bu durum tabii ki bu Kanunun yasalaşması için çalışma yapmayacağımız anlamına gelmiyor. Bu bağlamda, ilgili kurumlar nezdinde çalışmalarımız yoğun şekilde devam edecek.

Kanunun getirdiği başka bir avantaj ise damga vergisinin kaldırılması oldu. Arama süresi ilk periyotta 4 yılı ki, bu rakam 5 yıla çıkmış oldu. Ayrıca, doğal gaz üreticileri depolama yapmadan direkt toptan satış lisansı sahibi olabilecekler. Bu doğal gaz üreticilerimizin olumlu bir gelişmedir.

“Artan dolar kuru yatırımları etkiler”

• **Yükselişi önlenemeyen dolar karşısında doğal gaz sektöründe bazı mağduriyetler olduğu değerlendirilmesini yapmıştınız daha önce... Doğal gaz sektörüyle ilgili PETFORM olarak bir girişiminiz var mı? Dolar artışı ve yapılmayan zamlar karşısında sektör nasıl etkilendir?**

Sektörün etkilenmemesi mümkün değil. Enerji sektörü yatırımları doğası gereği uzun vadeli yatırımlardır. Politik ve ekonomik gelişmeler bu yatırımların maliyetlerini direkt etkiler. FED'in 22

“Kuyu üretimleri bilgi sistemi uygulaması zor bir madde”

• **Türk Petrol Kanunu yönetmeliği ile ilgili ilk değerlendirmeniz nedir? Beklediğiniz düzenlemeler mevzuata girmiş mi?**

Yönetmelik yeni çıktı, elimize yeni geldi. İlk taslak ile kıyaslandığında, bizim daha önce göttiğimiz

bir iki değişiklik var. Yönetmeliğin değerlendirilmesi için PETFORM içerisinde Arama-Üretim Grubu'nu toplayacağız. Bu değişiklikleri gözden geçireceğiz. Herhangi bir görüşümüz olursa da bunu PİGM ile paylaşacağız.

Yönetmeliği incelediğimde, şahsi

olarak hem petrol hem gaz üretimi hususunda dikkatimi çeken bir madde oldu. Kuyulardaki yapılan üretimlerin Genel Müdürlükten takip edilebilmesi için elektronik bir sistem oluşturulması öngörülmüş. Bu hususun uygulanabilirliğini tartışmamız gerekecek diye düşünüyorum.

Mayıs 2013 tarihinde tahvil alımlarının azaltılması yönünde aldığı karar önemli bir dönüm noktası olmakla birlikte ülkemizde son günlerde yaşanan siyasi ve ekonomik gelişmeler döviz kurundaki hızlı artışı ve faiz oranlarında yükselmeyi de beraberinde getirdi.

Arama-Üretim sektörü ve Doğal gaz Piyasası da dahil olmak üzere tüm enerji yatırımları, küresel finans kaynaklarından istifade edilebilmesi için Amerikan doları üzerinden hesaplanır ve bu yatırımlara ilişkin tüm öngörüler dolar üzerinden yapılır. Döviz kurundaki artış, proje yatırım maliyetlerinin de yükselmesine neden oluyor. Kur artışının bir diğer önemli etkisi de faiz artırımına neden olması. Yükselen faizler şirketlerin borçlanma maliyetlerini yukarıya çekmesi nedeniyle proje finansmanı açısından da ek maliyetlere neden oluyor. Kur artışının, doğal gaz piyasası için hayati öneme haiz olan LNG terminali, doğal gaz depolama tesisi gibi yatırım maliyeti yüksek ve geri dönüş süresi uzun olan projelerde yavaşlamayı da beraberinde getireceğini tahmin ediyorum.

Bir yandan BOTAŞ'ın uygulamakta olduğu çapraz sübvansiyon ile mücadele etmek zorunda olan doğal gaz toptan satıcıları, diğer yandan kur baskısı ile de mücadele etmek zorunda kalıyorlar. Piyasa risklerini üstlenen toptan satış şirketleri kur artışının pazarın % 75'ini kontrol eden BOTAŞ'ın doğal gaz satış fiyatlarına yansımaması ve satış fiyatlarının alım maliyetlerinin altında kalması nedeniyle çok ciddi zararlarla karşı karşıya kalmış durumdalar. 2030 yılına kadar yaklaşık 200 milyar dolar yatırıma ihtiyaç duyacağı tahmin edilen Türkiye enerji sektörüne yabancı yatırımcıların ilgisinin devam edebilmesi için piyasa mekanizmalarının çalışması olmazsa olmaz.

Dolayısıyla, serbest piyasa mekanizmalarında yaşanan aksaklıklar, dolar kurundaki artış ile de birleşince doğal gaz toptan satıcılarını iflasın eşiğine getirecek gelişmelere neden oldu. Bu durum piyasa liberalizasyonu ve yabancı yatırımcı ilgisi açısından negatif bir görüntü yarattığı bir gerçek. Piyasada yaşanacak iflaslar, ülkemizin enerji piyasalarının liberalizasyonu teamülüne zarar vereceği gibi, diğer yandan da yatırımcının risk iştahını azaltacak. Bu husus ile ilgili görüşlerimizi, tüm kamu otoriteleri nezdinde süreklilik arz edecek şekilde dile getiriyoruz.